

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра географії України та регіоналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан географічного факультету

 Мирослав ЗАЯЧУК

«01» вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

РЕГІОНАЛЬНА ПРИРОДНИЧА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Вид дисципліни (за компонентом ОП): вибіркова

Освітньо-професійна програма: Регіональний розвиток і просторове планування

Спеціальність: 106 Географія

Галузь знань: 01 Природничі науки

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаними освітньо-професійними програмами: географічний

Мова навчання: українська

Чернівці 2022 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Регіональна природнича географія України» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування» спеціальності: 106 Географія, галузі знань: 10 Природничі науки, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол №3 від 28 лютого 2022р.).

Розробник: Заблотовська Наталія Василівна, кандидат географічних наук,

Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики

Протокол №14 від “01” вересня 2022 року

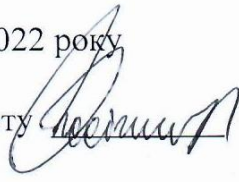
Завідувач кафедри Іван КОСТАЩУК

Погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування».

Гарант освітньої програми Мирослав ЗАЯЧУК

Схвалено методичною радою факультету

Протокол № 2 від “01” вересня 2022 року

Голова методичної ради факультету Микола ПАСІЧНИК

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1 Мета викладання дисципліни

Дисципліна «Регіональна природнича географія України» спрямована на закріплення теоретичних знань в галузі природничої географії, з метою формування комплексних навиків опанування в регіональному вимірі методів виділення, оцінки й вирішення ключових проблем територіального змісту (забезпечення природними ресурсами і регіональне раціональне природокористування, спеціалізація і тип господарювання, демографічний й соціальний стан та ін.) на підґрунті загальнотеоретичних географічних знань.

Мета курсу “ Регіональна природнича географія України ” – формування у майбутніх фахівців географів, менеджерів (управителів) регіонального розвитку умінь та навичок управління регіональним розвитком та розміщення продуктивних сил, необхідних для виявлення та аналізу основних ключових географічних особливостей і проблем території регіонального рівня на підґрунті загальногеографічної теорії.

Курс є комплексним, інтегрує у собі базові знання, вміння і навички з багатьох інших географічних курсів і дисциплін, ґрунтується на теоретичних і практичних знаннях, здобутих студентами під час вивчення фізико- та суспільно-географічних дисциплін. Пов’язаний із курсами «Сучасні концепції регіонального розвитку та раціонального природокористування», «Геоєкологія урбанізованих територій України та раціональне природокористування», «Сучасні концепції регіонального розвитку та раціонального природокористування».

1.2 Завдання вивчення дисципліни

- - створення комплексного системного уявлення про регіон на основі встановлення причинно-наслідкових зв’язків між компонентами природного середовища й діяльністю людини;
- - формування комплексного географічного образу території регіонального масштабу;
- - організація практичних колективних видів робіт для розвитку пізнавальної, творчої, дослідницької, пошукової активності, тощо;
- - опанування в регіональному вимірі методів виділення, оцінки й вирішення ключових проблем територіального змісту (забезпечення природними ресурсами і регіональне раціональне природокористування, спеціалізація і тип господарювання, демографічний й соціальний стан та ін.) на підґрунті загальнотеоретичних географічних знань.

1.3. Компетенції, якими має оволодіти студент в процесі вивчення дисципліни

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **загальні компетентності**, як:

ЗК 4. Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.

Навички використання сучасних інформаційних технологій, картографічних та статистичних джерел інформації при планування розвитку регіонів.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання на практиці. Керуючись знаннями та навиками професійної діяльності приймати науково обґрунтовані рішення .

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **фахові компетентності**, як:

ФК 2. Розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й уміння їх використовувати у професійній, соціальній, педагогічній діяльності;

ФК 3. Здатність до наукового аналізу, в тому числі у міжнародному контексті, сучасних проблем та особливостей взаємодії природи і суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, регіонального розвитку і просторового планування для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку;

ФК 7. Знання про основні підходи та особливості моніторингу соціально-економічного розвитку регіонів;

ФК 10. Здатність застосовувати уміння роботи з картографічними та статистичними базами даних, збору, узагальнення та обробки статистичної інформації та її графічної візуалізації у регіональних географічних дослідженнях;

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Знати головні закономірності глобальних проблем сучасності, глобалізації, глобалістики та їх вплив на регіональному та локальному рівнях через призму сталого розвитку;

ПРН 3. Роз'яснювати сутність, класифікацію, чинники, закономірності розвитку природничо-суспільно-просторових процесів;

ПРН 8. Знати форми, методи і прийоми навчальної діяльності у вищих навчальних закладах.

ПРН 9. Уміти використовувати сучасні наукові здобутки географічних наук для отримання нових наукових результатів у галузі географії та регіоналістики, впроваджувати інноваційну діяльність;

ПРН 10. Володіти сучасними методами, формами організації та засобами науково-дослідницької діяльності, прийомами наукового аналізу регіональних географічних процесів;

ПРН 16. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, академічної доброчесності, професійного кодексу поведінки.

2. Структура змістовних модулів, навчальних елементів дисципліни « Тематична картографія» та навчальної діяльності студентів

Компетенції (прогнозовані результати навчання)	Тема змістового модуля (ЗМ), навчального елементу (НЕ)	Зміст навчального елементу	Вид занять (годин)				Види діяльності та поточного контролю на занятті	ІНДЗ (за вибо ром)	Кількі сть балів за ІНДЗ	Всього балів за видами навч. занять	
			Л	С	Ср.	Пр.					дата
Змістовний модуль 1. Предмет і методи тематичної картографії											
<u>Знати і розуміти</u> Поняття, предмет, суть та визначення регіональної природничої географії. орієнтуватися у межах та коронах України (за їх типами)	НЕ 1.1 Природнича географія як наука. . Розвиток комплексних досліджень природи України. (лекційне заняття) Семінарське заняття №1 Ландшафтно- географічне значення розмірів, конфігурації, кордонів території України та її АТО.	Регіональна природнича географія як наука Об’єкт та предмет дослідження. Напрямки дослідження природничої географії регіонів. Теорії та підходи вивчення . Розвиток комплексних досліджень природи України.	2	2	11		Конспект лекцій Питання самостійног о опрацюванн я виносятьс на модульне тестування доповідь на семнарсько му занятті	викон ання завдан ня	10	4 бали на модульну контрольну роботу 3 бали за роботу на семінарі	
Знати передумови, принципи та характеристики підходів до картографування природних ресурсів. орієнтуватися у ландшифтному районуванніУкраїн и та окремих її	НЕ 1.2 Основні етапи розвитку оцінного напрямку суспільно- географічних досліджень та картографування природних ресурсів в Україні (лекційне	Тематична картографія як передумова розвитку регіональних природничих досліджень. Оцінний напрям тематичного картографування Розвиток ресурсного	2	2	11		Конспект лекцій Питання самостійног о опрацюванн я виносятьс на модульне тестування	викон ання завдан ня	10	4 бали на модульну контрольну роботу 4 бали за роботу на семінарі	

областей.	заняття) <i>Семінарське заняття №2</i> Схеми ландшафтного районування території України	та оцінного напрямів тематичного картографування у незалежній Україні					доповідь на семнарському занятті				
Знати особливості застосування дослідження та оцінки природно-ресурсного потенціалу. Визначати основні тенденції у змінах ландшафтів регіону.	НЕ 1.3 Суспільно-географічні основи дослідження та оцінки природно-ресурсного потенціалу фізико-географічних регіонів <i>Семінарське заняття №3</i> Сучасні процеси та тенденції змін ландшафтів України	Природно-ресурсний потенціал фізико-географічних регіонів як об'єкт та предмет суспільно-географічної та картографічної оцінки. Основні напрями, рівні, види та завдання суспільно-географічної та картографічної оцінки ПРП фізико-географічних регіонів. Природно-ресурсний потенціал фізико-географічних регіонів України	2	2	11		Конспект лекцій Питання самостійного опрацювання виносяться на модульне тестування доповідь на семнарському занятті	виконання завдань	10	4 бали на модульну контрольну роботу 4 бали за роботу на семінарі	
вміти оцінити перспективи природно-господарського	НЕ 1.4 Природно-господарська характеристика	Зона мішаних хвойно-широколистяних лісів. Лісостепова зона. Степова зона.	2	2	11					4 бали на модульну контрольну роботу	

розвитку регіону. З огляду на його ПРП пропонувати перспективні напрями розвитку господарства.	природних зон України. <i>Семінарське заняття №4</i> Значення ПРП у розвитку АТО	Українські Карпати . Кримські гори.								4 бали за роботу на семінарі	
Всього за модуль			8	8	44				10	30	
Змістовний модуль 2. Картографування											
Розуміти і знати: суть геопланування. орієнтуватися у генеральній схемі планування території України вбачати особливості та оцінювати географічне положення АТО	НЕ 2.1. Планування територій регіонів (<i>лекційне заняття</i>) <i>Семінарське заняття №5</i> Географічний підхід до реформування одиниць адміністративно - територіального устрою.	Геопланування – сучасний напрям географії. Цільові настанови геопланування регіонів. Методичні засади геопланування регіонів. Генеральна схема планування території України	2	2	16		Конспект лекцій Питання самостійного опрацювання вносяться на модульне тестування доповідь на семінарському занятті	виконання завдань	10	5 балів на модульну контрольну роботу 5 балів за роботу на семінарі	
розуміти та оперувати науково-методичними засадами оцінки природно-ресурсного потенціалу як основи соціально-економічного	НЕ 2.2. Природно-ресурсний потенціал як чинник регіональної політики і складова соціально-	. ПРП регіонів України Науково-методичні засади оцінки природно-ресурсного потенціалу як основи соціально-економічного розвитку	2	2	16		Конспект лекцій Питання самостійного опрацювання вносяться на модульне тестування	виконання завдань	10	5 балів на модульну контрольну роботу 5 балів за роботу на семінарі	

розвитку регіону. Орієнтуватися у порядку здійснення державного контролю за станом природних об'єктів, природних ресурсів та природних комплексів.	економічного розвитку регіонів. (лекційне заняття) Семінарське заняття №6 Порядок здійснення державного контролю за станом природних об'єктів, природних ресурсів та природних комплексів.	регіону. Методика обчислення ПРП адміністративних та природних регіонів.					доповідь на семнарському занятті				
знати та розуміти суть поняття демографічної ємності території, оперувати його показниками під час оцнки впливу стан навколишнього середовища на умови життєїальності населення	Н.Е.2.3. Демографічна ємність території (лекційне заняття) Семінарське заняття №7 Система моніторингу стану навколишнього природного середовища України.	Поняття демографічної ємності території у суспільно географічних дослідженнях. Наукові підходи до вивчення демографічної ємності. Методика розрахунків демографічної ємності території.	3	3	14		Конспект лекцій Питання самостійного опрацювання виносяться на модульне тестування доповідь на семнарському занятті	виконання завдання	10	5 балів на модульну контрольну роботу 5 балів за роботу на семінарі	
За змістовний модуль			7	7	46				10	30	
Разом			15	15	90				20	60	

3. ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва та зміст теми	Кількість годин	Кількість балів	дата
	модуль 1	8	15	
1.	Ландшафтно-географічне значення розмірів, конфігурації, кордонів території України та її АТО.	2	3	
2.	Схеми ландшафтного районування території України	2	4	
3.	Сучасні процеси та тенденції змін ландшафтів України	2	4	
4.	Значення ПРП у розвитку АТО	2	4	
	модуль 2	7	15	
5.	Географічний підхід до реформування одиниць адміністративно -територіального устрою.	2	5	
6.	Порядок здійснення державного контролю за станом природних об'єктів, природних ресурсів та природних комплексів.	2	5	
7.	Система моніторингу стану навколишнього природного середовища України.	3	5	
	Разом	15	30	

4 . ЗМІСТ ЗАВДАНЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЇЇ ВИКОНАННЯ

№ з/п	Назва теми
1.	Досвід регіональних природничих досліджень
2.	Зарубіжні наукові школи регіональної природничої географії
3.	Особливості сучасних методик регіональних досліджень
4.	ПРП як передумова і наслідок господарського розвитку країн та регіонів
5.	Регіональна природнича географія у системі суміжних категорій
6.	Регіональний підхід до визначення потенціалу природних умов та ресурсів
7.	Методика оцінки ПРП в регіонах України
8.	Розвиток географічних поглядів регіональні дослідження України
9.	Багатогранність природничо-географічних досліджень специфіка їх результатів в Україні
10.	Урбанізованість регіонів України: оцінка за характеристиками природних умов та ресурсів

5. ТЕМАТИКА ІНДЗ

Розрахунково-графічна робота. Розробка і створення комплексного географічного атласу адміністративної області або ж АР Крим

1. АР Крим
2. Вінницька область
3. Волинська область
4. Дніпропетровська область
5. Донецька область
6. Житомирська область
7. Закарпатська область
8. Запорізька область
9. Івано-Франківська область
10. Київська область
11. Кіровоградська область
12. Луганська область
13. Львівська область
14. Миколаївська область
15. Одеська область
16. Полтавська область
17. Рівненська область
18. Сумська область
19. Тернопільська область
20. Харківська область
21. Херсонська область
22. Хмельницька область
23. Черкаська область
24. Чернівецька область
25. Чернігівська область

6. СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Види та форми контролю. Контроль знань студентів ґрунтується на здійсненні поточного і підсумкового контролю. Поточний контроль проводиться під час проведення семінарських занять і самостійної роботи та має на меті перевірку теоретичних знань та рівня підготовленості студента до виконання конкретного прикладного завдання. Підсумковий модульний контроль проводиться з метою оцінки й узагальнення результатів навчання на завершальному модульному етапі (залік).

Засоби оцінювання. Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є: письмове й усне опитування, контрольні модульні роботи з використанням стандартизованих тестів; проєкти; презентації результатів проведених досліджень та оцінювання відповідей на семінарських заняттях і самостійних робіт;

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни. Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 (10 балів за теоретичний блок та 20 балів – за виконання завдань на семінарах); 2 модуль – 30 балів (10 балів за теоретичний блок та 20 балів – за виконання завдань на семінарах).

Студент, який набрав протягом нормативного терміну вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати іспит і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати іспит з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 30 балів, він не допускається до складання заліку

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається екзамен, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (екзамену) – до 40 балів. Якщо студент за власною ініціативою чи бажанням, крім обов'язкових видів контролю (60 балів), виконує додаткові види роботи – ІНДЗ (фіксовані виступи, реферати, статті, участь в олімпіадах, наукових конференціях тощо), може отримати додатково 20 балів, які також підсумовуються до підсумкової оцінки. Зауважимо, що зміст індивідуальних дослідницьких робіт студентів подається через платформу Moodle де перевіряється на випадок не доброчесних дій студента. Загалом оцінка ІНДЗ передбачає оцінювання власне проведеної роботи та її захист.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати положення принципів академічної доброчесності: виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб; не допускати списування під час проведення контрольних заходів (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв); надавати для оцінювання лише результати власної роботи; не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів; не публікувати і не розповсюджувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

<i>Рейтингова оцінка з дисципліни</i>	<i>Оцінювання в системі ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	<i>Залік за національною шкалою</i>
90-100	A	5 (відмінно)	Зараховано
80-89	B	4 (дуже добре)	
70-79	C	4 (добре)	
60-69	D	3 (достатньо)	
50-59	E	3 (задовільно)	

35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом	

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнює журнал, де вказуються оцінки за кожний навчальний елемент. Журнал зберігається у викладача. За модулями заповнюються відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються на кафедрі. Скільки для повного забезпечення комунікації з викладачем використовується платформа дистанційного навчання Moodle, то фіксація набраних балів студентом під час вивчення курсу також ведеться у електронному додатку оцінювання на сторінці курсу.

Розподіл балів, які отримують студенти за кожен елемент

Поточне оцінювання (<i>аудиторна (лекційний матеріал і практичні роботи) та самостійна робота</i>)							Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
6	8	8	8	10	10	10		

8. Рекомендована література

Базова:

1. Olha DANILOVA, Nataly ZABLOTOVSKA, Inna PASHANIUK ECO-MARKETING TENDENCIES OF HOTEL INDUSTRY DEVELOPMENT – COMPONENT OF THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESS IN UKRAINE/ The USV Annals of Economics and Public Administration (The Annals of the Stefan cel Mare University of Suceava, Fascicle of the Faculty of Economics and Public Administration)/ - 2017 - Vol 17, No 1(25) (2017) - P 72 – 78.

2. Данілова О.М. Формування екотуристичного кластеру в контексті збалансованого розвитку регіону (на прикладі Чернівецької області). О.М.Данілова, Н.В. Заблотовська / Українська географія: сучасні виклики / Матеріали XII з'їзду Українського географічного товариства (м. Київ, 18-20 травня 2016 р.) /Зб. наук. праць. – К. :Прінт-Сервіс, 2016. – Т. II. – 363 с. – С. 78-80.

3. Джаман В.О. Вплив природно-ресурсного потенціалу території на розселення Хмельницької області / В.О.Джаман, Н.В.Кривицька // Науковий вісник Чернівецького університету. – Випуск 158: Географія. – Чернівці: Рута, 2002. – С.119-124.

4. Ємчук Т.В. Природно-заповідний фонд Чернівецької області як перспектива розвитку екологічного туризму/ Т.В. Ємчук, Н.В. Заблотовська – Науковий вісник Чернівецького унів-ту: зб. наукових праць. Чернівці: ЧНУ, 2012. – Вип. 633-634: Географія. – 192 с – С. 169-173

5. Жупанський Я.І. Історія географії в Україні. - Львів: Світ, 1997. - 267 с.

6. Заблотовська Н. До питання про вплив природних умов на розміщення населених пунктів (на прикладі поселенської мережі Хмельницької області) / Н.Заблотовська // Часопис соціально-економічної географії: Збірник наукових праць. – Випуск 5 (2). – Харків: Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна, 2008. – С.212-216.
7. Заставний Ф.Д. Географія України. - Львів: Світ, 1990. - 358 с. Заставний Ф.Д. Географія України: У 2-х книгах. - Львів: Світ, 1994. - 472 с.
8. Заячук М. Економіко-математичне моделювання оптимального землекористування у фермерському укладі України / М. Заячук, Н. Заблотовська, О. Заячук // Економічна та соціальна географія / [Я. Б. Олійник (відн. ред) та ін.] – 2017. – Вип. 77. – С. 19-25.
9. Коротун І.М. Природні ресурси України: Навчальний посібник. / І.М. Коротун, Л.К. Коротун, С.І. Коротун. – Рівне, 2000. – 192 с.
10. Коротун І.М., Коротун Л.К., Коротун С.І. Природні умови та ресурси України: Навч. посібн. - Рівне: Вид-во УДАВГ, 1997. - 175 с.
11. Кривульченко А.І. Сухі степи Причорномор'я і Приазов'я: ландшафти, галогеохімія ґрунто-підґрунтя. – К.: Гідромкас, 2005. – 345 с.
12. Левковский С.С. Водные ресурсы Украины. - Киев: Вища школа, 1979. - 200 с.
13. Маринич О.М. Українське Полісся. - Київ: Радянська школа, 1962. - 163 с.
14. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник. - К.: Знання, 2003. - 480 с.
15. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підручник. - К.: Знання, 2005. - 480 с.
16. Масляк П.О., Шищенко П.Г. Хрестоматія з географії України. - К.: Генеза, 1994. - 448 с.
17. Мильков Ф.Н., Гвоздецкий А.Н. Физическая география СССР. - Ч.1. - М.: Высшая школа, 1986. - 248 с.
18. Міхелі С.В. Українське ландшафтознавство: витоки, становлення, сучасний стан. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. – 416 с
19. Паламарчук М.М., Горленко І.О., Яснюк Т.Є. Географія мінеральних ресурсів Української РСР. - К.: Радянська школа, 1985. - 136 с.
20. Природа Украинской ССР : Климат / В.Н. Бабиченко, М.Б. Барабаш, К.Т. Логвинов и др. ; АН УССР, Отв. ред. К.Т. Логвинов, М.И. Щербань. — К. : Наук. думка, 1984. — 232 с.
21. Природа Украинской ССР. Ландшафты и физико-географическое районирование / А.М. Маринич, В.М. Пашенко, П.Г. Шищенко. - К. : Наукова думка, 1985. - 224 с.
22. Природа Украинской ССР. Моря и внутренние воды / В.Н. Грезе, Г.Г. Поликарпов, В.Д. Романенко [и др.] ; редкол.: К. М. Сьтник, А. М. Маринич, М.Д. Андрийчук [и др.] ; отв. ред. В. Д. Романенко. - К. : Наук. думка, 1987. - 224 с.
23. Природа Украинской ССР. Растительный мир / Т.Л. Андриенко, О.Б. Блюм, С.П. Вассер, Б.В. Заверуха ; АН УССР. — К. : Наук. думка, 1985. — 208 с.
24. Природа УССР. Почвы / Н. Б. Вернандер, И. Н. Гоголев и др. - К.: Наукова думка, 1986. - 216 с.
25. Природно-заповідний фонд Української РСР / За ред. М.А. Воїнственського. - К.: Урожай, 1986. - 224 с
26. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. – Львів: Світ, 1993. – 240 с.
27. Рудько Г.І. Макроекологія України. / Г.І. Рудько, О. І. Бондар. – Київ-Чернівці: Букрек, Наук. думка, 2020. – 520 с.
28. Самойленко В.М. Проблеми та перспективи створення природничо-географічних електронних підручників для вищої школи (на прикладі підручника "Географічні інформаційні системи") // Фізична географія та геоморфологія. – 2009. – № 55. – С.330-354.
29. Сухий Петро Особливості використання земель сільськогосподарського призначення Хмельницької області / Петро Сухий, Наталія Заблотовська. / Наукові записки Тернопільського

нац-го педаг-го унів-ту. Серія: географія. Спеціальний випуск. - Тернопіль: СМП «Тайп». - № 2 (випуск 32). - 2012. - 210 с. - С. 147-154

30. Физико-географическое районирование Украинской ССР / Под ред. В.П. Попова. - К.: Изд-во Киев. ун-та, 1968. - 683 с.

31. Фізична географія України / За ред. О.М. Маринича. - К.: Рад. школа. - 1969. - 268 с.

32. Фізична географія УРСР / За ред. О.М. Маринича. - К.: Вища школа. - 1982. - 208 с.

Додаткова література

1. Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX-XX ст. / Л. В. Баженов. - Кам'янець-Подільський, 1993. - 470 с.

2. Денисик Г. І. Основні етапи розвитку географії в Україні / Г. І. Денисик // Географія з основами економіки в школі. - Київ. 1998 - № 1. - С. 3-12 ; №3. - С. 9-14.

3. Жупанський Я.І. Історія розвитку географії в Україні / Я. І. Жупанський. - Львів: Світ, 1997. - 264 с.

4. Жупанський Я. І. Головні етапи розвитку географії в Україні / Я. І. Жупанський // Тези доповідей УІ з'їзду Українського географічного товариства - К., 1995. - С. 10-11

5. Кукурудза С. І. Регіонального-історичні аспекти ландшафтознавчих студій в Україні / С. І. Кукурудза // Проблеми географії України. - Львів, 1994. - С. 23-24

6. Маринич А. М. Основні етапи ландшафтного изучення України / А. М. Маринич // Природа Украинской ССР. Ландшафты. - К. : Наук. думка, 1985. - С. 17-21

7. Міхелі С. В. Дослідження антропогенних змін ландшафтів - домінуючий напрям сучасного антропогенного ландшафтознавства / С. В. Міхелі // Науковий вісник Чернівецького університету. - Чернівці. ЧНУ, 2012. - Вип. 612-613. Серія: Географія. - С. 123-127

8. Міхелі С. В. Дослідження антропогенних змін ландшафтів в Україні: концептуальні засади, центри розвитку, результати / С. В. Міхелі // Наукові записки Вінницького педуніверситету. Серія : Географія. - 2013. - Вип. 25. - С. 12-19.

9. Пащенко В. М. Теоретические проблемы ландшафтоведения / В. М. Пащенко. - К. : Наук. думка, 1993. - С. 152-164.

Перелік контрольних питань до 1 модуля

1. Природнича географія як наука.
2. Регіональна природнича географія як наука.
3. Об'єкт та предмет дослідження.
4. Напрямки дослідження природничої географії регіонів.
5. Теорії та підходи вивчення .
6. Аналіз комплексних регіональних досліджень
7. Етап початкового пізнання природи (40-35 тис. років тому - IV ст. до н.е.).
8. Описовий етап (V ст. до н.е. - середина XVIII ст.).
9. Етап наукових пошуків (XIX - початок XX ст..).
10. Тематична картографія як передумова розвитку регіональних природничих досліджень.
11. Оцінний напрям тематичного картографування.
12. Розвиток ресурсного та оцінного напрямів тематичного картографування у незалежній Україні
13. Природно-ресурсний потенціал фізико-географічних регіонів як об'єкт

та предмет суспільно-географічної та картографічної оцінки.

14. Основні напрями, рівні, види та завдання суспільно-географічної та картографічної оцінки ПРП фізико-географічних регіонів.

15. Природно-ресурсний потенціал фізико-географічних регіонів України

16. Суть фізико-географічного районування.

17. Наукові підходи до визначення фізико географічних районів.

18. Його наукове і практичне значення.

19. Зона мішаних хвойно-широколистяних лісів.

20. Лісостепова зона.

21. Степова зона.

22. Українські Карпати .

23. Кримські гори.

Перелік контрольних питань до 2 модуля

1. Геопланування – сучасний напрям географії.

2. Цільові настанови геопланування регіонів.

3. Методичні засади геопланування регіонів.

4. Генеральна схема планування території України

5. ПРП регіонів України.

6. Науково-методичні засади оцінки природно-ресурсного потенціалу як основи соціально-економічного розвитку регіону.

7. Методика обчислення ПРП адміністративних та природних регіонів.

8. Біосферний потенціал регіонів.

9. Природно-ландшафтний потенціал території.

10. Облік та оцінка біосферних ресурсів.

11. Ландшафтні комплекси та методика їх дослідження

12. Земельні ресурси регіонів.

13. Земельні ресурси як основа ПРП регіону.

14. Регіональні відмінності у землезабезпеченості .

15. Основні категорії земельних угідь.

16. Нормативи оптимального співвідношення у землекористування.

17. Територія як універсальний географічний ресурс.

18. Поняття та функції категорії територія.

19. Характеристика територіального потенціалу. Критерії для визначення галузевої та інтегральної ємкості території .

20. Рівень господарського освоєння території.

21. Демографічна ємкість території .

22. Поняття демографічної ємності території у суспільно – географічних дослідженнях.
23. Наукові підходи до вивчення демографічної ємності.
24. Методика розрахунків демографічної ємності території.
25. Потенціал географічного положення регіонів.
26. Поняття географічного положення.
27. Наукові підходи до оцінки ТГП, ФГП, СГП.
28. Поняття Єврорегіон